

19. Chữa chứng đau lưng cấp do viêm đại tràng

Mùa hè năm 2000, ông L., nguyên là cán bộ của Xí nghiệp cơ khí điện ảnh, Bộ văn hoá Thông tin đã nghỉ hưu. Nhà ông ở phía sau nhà tôi, cách một lối đi nhỏ của xóm. Ông đến gặp tôi, xin tôi chữa bệnh đau lưng của ông.

Tôi từ làng Hào Nam, quận Đống Đa, chuyên về đây đã được hơn sáu năm. Hàng ngày, vào lúc sáng sớm, tôi được nghe tiếng chim khướu bên nhà ông hót rất vui tai. Mỗi khi cửa sổ mở, tôi và ông có thể nhìn thấy mặt nhau. Nhưng chúng tôi chưa hề chào hỏi nhau một lần, kể cả khi gặp nhau ngoài ngõ, ngoài đường. Thế mà hôm ấy ông sang gặp tôi, nét mặt ông rất tươi tỉnh, trong khi dáng dấp ông lại rất đau đớn. Ông đi khom lưng, vẹo sườn, và nói : “Em bị đau lưng quá anh ạ !. Mấy lần trước, khi bị đau như thế này, em đi khám bảo hiểm y tế ở Viện Đông y quân đội, họ cho mấy thang thuốc, em đem về sắc uống là khỏi. Lần này em uống hết năm thang mà vẫn còn đau lắm.” Nói đến đây, không đợi tôi hỏi han bệnh tình, ông lại hỏi tôi tiếp : “Xin lỗi anh, hình như tên anh cũng là tuổi của anh, phải không ạ ?.” Tôi nói với ông : “Thưa vâng.” Thế là ông như vớ được chỗ dựa để chống chế cho thái độ quá khiêm tốn của ông. Ông nói : “Em kém anh một tuổi.”

Tôi nghe ông kể bệnh, thấy ông có vẻ đau đớn ở cục bộ, cho nên tôi đã mời ông nằm sấp xuống để khám trực tiếp. Ông nằm xuống, tay đưa vòng về phía cột sống thắt lưng để chỉ vùng đau. Tôi lần lượt ấn cột sống, từ khe liên đốt và mỏm gai L.2 đến L.5. Khi ấn tới khe liên đốt L.4 - L.5 thấy có phản ứng ấn đau. Tôi liền ấn sang ngang vào hai huyết Đại trường du, thấy phản ứng ấn đau mạnh hơn. Tôi chợt nhớ lại ca bệnh đau lưng mà ông Định (Chủ nhiệm Câu lạc bộ Châm cứu Hà Nội trước đây khoảng gần 10 năm) đã đưa đến nhờ tôi chẩn. Người bệnh năm đó cũng đau sưng L.4, tôi hỏi ra mới biết, bệnh nhân đau lưng ngay sau hôm bị bệnh lý cấp tính. Tôi liền hỏi ông Lai rằng : “Mấy hôm nay ông có bị đau bụng đi ngoài ra mũi không?.” Ông trả lời tôi : “Có anh ạ, em cứ cho là mình bị nóng quá, cho nên em đã làm món lá mơ tía, bắc với trứng gà, ăn mấy lần, nhưng chưa thấy đỡ mấy.” Nghe ông nói xong, tôi nói lại để ông biết rằng : “Các lần trước ông đau lưng, có thể do động tác lao động không phù hợp gây đau. Chứng đó thường gọi là giãn dây chằng. Lần này bệnh từ bên trong phản ánh ra bên ngoài. Cho nên, tôi châm xong cho ông, về nhà ông phải tìm thuốc nam do tôi hướng dẫn để uống mới khỏi được.” Ông nói : “Vâng nhờ anh. Về nhà em sẽ làm ngay theo lời anh.”

Tôi tiến hành châm các huyệt và làm thủ pháp như sau : Thận du châm bổ, Yêu nhõn, Yêu dương quan, Ủy trung, Thừa sơn đều châm tả. Đó là bài chữa đau lưng cấp tính do giãn gân chằng cột sống đã rất hay. Tôi lại thêm Đại trường du, Thiên khu, Thượng cự huyệt, cũng châm tả.

Châm xong tôi nói với ông : “ông về nói với bà nhà, hoặc cháu nào đó, đi tìm cho ông, không phải là lá mơ lông, hay mơ tía, mà là lá mơ dại mọc hoang. Lấy cả dây của nó, càng nhiều càng tốt. Khi đem về, ông cho rửa sạch, băm cả dây và lá, sao cho khô sém, rồi sắc uống, mỗi ấm một nắm to dây, lá.”

Sáng hôm sau, ông sang để châm nữa. Ông kể lại với tôi : “Chiều hôm qua, con em đi kiếm được lá thuốc đem về, em làm theo lời anh dặn và sắc uống. Hôm nay lưng đã đỡ đau, bụng đã đỡ đau nhiều. Thế là em lại được biết một bài thuốc phòng thân rồi. May quá chừng!. Em cũng hay bị đau bụng kiêu này anh ạ!”

Khi ông sang tôi để châm lần thứ 3, ông nói : “Em gần khỏi hẳn rồi, em châm hôm nay nữa, nếu mai em khỏi, em sẽ không sang anh nữa đâu. Em đang bận lắm anh ạ!” Tôi dặn ông : “Ông không sang châm nữa cũng được rồi. Nhưng còn thuốc nam, ông cứ phải uống thêm cho khỏi dứt chứng viêm đại tràng của ông. Ông đừng để nó biến thành bệnh mạn tính thì rắc rối về sau lắm đấy.”

Ba hôm sau, khi gặp tôi ngoài đường, ông dừng lại nói với tôi : “Em khỏi rồi nên không sang anh nữa.” Khoảng nửa tháng sau đó, tôi thấy ông dọn nhà ra đi. Chủ khác đã đến tiếp quản nhà ông.

Từ đó tôi không còn được nghe tiếng chim khướu ở nhà ông L. hót nữa. Khi mở cửa sổ ra, tôi chỉ nhìn thấy những người lạ bên nhà cũ của ông. Tôi và họ cũng chẳng chào hỏi gì nhau.

Bàn về hiệu quả chữa đối với ca bệnh này, phải nói đến công của vị thuốc nam dùng kết hợp với châm cứu. Nhưng vì cây thuốc nam đó là kinh nghiệm dân gian, chưa thấy có tài liệu khoa học nào phân tích, nên ta không dám bàn về nó. Còn về phương huyệt, ta thấy như sau : Huyệt Thận du, chủ trị của nó tôi đã nêu trong bài số 16- Chữa chứng cơn đau quận thận. Ngoài đó ra, căn cứ vào câu nói của cổ nhân : “Lưng là phủ của thận.” Câu nói đó chỉ về mối quan hệ trong ngoài, biểu lý nhau giữa lưng và tạng thận. Thận hư thì lưng đau. Lưng đầy, chắc thì thận khoẻ. Tác dụng tại chỗ và lân cận của huyệt, trong trường hợp này được phát huy rất rõ rệt. Huyệt Yêu nhõn (cái mắt ở vùng thắt lưng), khi người ta nằm sấp xuống, ở hai bên vùng thắt lưng có hai hố lõm, như hai cái mắt của lưng, do đó có tên. Là loại kinh ngoại kỳ huyệt, Chủ trị của Yêu nhõn có ghi : Tổn thương tổ chức phần

mềm vùng thắt lưng... Huyệ̣t Yệu dương quan (cửa ạ̉i, quan hệ tới mặt dương vùng thắt lưng) trên mạch độ́c vùng thắt lưng. (kẹp hai bên nó là hai huyệ̣t Đạ̣i trường du, loại bồi du của phủ đạ̣i trường). Chủ trị của huyệ̣t : Đạ̣u vùng thắt lưng và mặ́ng xương cụ̀ng;...ly; đạ̣i tiện ra mạ́u;...viêm ruộ̣t mạn tị̃nh;...bụng dượ́i trượ́ng đậ̀u... Huyệ̣t ụ̉y trung, loại hợp trên kinh bàng quang, ở giữa mặt gặ́p khuỷu chậ̀n. Chủ trị :Đạ̣u lưng; đậ̀u bụng;...trị̃;... viêm đượ̀ng ruộ̣t cấp, mạn tị̃nh; cộ̣t sộ́ng cỰ́ng đậ̀u... Huyệ̣t Đạ̣i trường du, chủ trị : Đạ̣u lưng; tiêu chặ́y; kiệ́t ly; tạ́o bọ́n;...lưng bong gậ̀n; viêm ruộ̣t; ruộ̣t sôi bụng trượ́ng; ly ặn không xuộ́ng;...cộ̣t sộ́ng cỰ́ng không thể cúi ngự̉a... Huyệ̣t Thiệ̀n khu (có sách ghi là Thiệ̀n xu), loại Mộ̣ của phủ Đạ̣i trường, nhưng nó lại nằm trên kinh vị, từ chị̃nh giữa rộ́n sang ngang 2 thộ́n. Tương ứng với nó, phía trong ổ bụng là nơi phủ đạ̣i trường đi qua. Chủ trị của nó : Đậ̀u bụng;...sôi ruộ̣t; tiêu chặ́y; ly; tạ́o bọ́n; đạ̣i tiện ra mạ́u... Huyệ̣t Thượ̣ng cự̣ hư là hạ hợp huyệ̣t của kinh đạ̣i trường, nhưng lại nằm trên kinh vị. Chủ trị của nó : Đậ̀y bụng;...ly;...trong ruộ̣t đậ̀u như cắt và kêu như sặ́m ... Phối hợp với Thiệ̀n khu, trị viêm ruộ̣t, khuẩn ly...

Tác dụng của các huyệ̣t và vị thuốc nam gộp lại, không những đã chữa đượ̣c bệnh cho ông Lai, lại còn cung cấp kiến thức, giúp cho ông biết phòng và trị chỰ́ng bệnh ông hay bị mắc phải. Cái giá trị về sau, ai mà định cho nó đáng đượ̣c ở mức nào?.